

відповідальним секретарем. Вона – відмінник аграрної освіти та науки (2009). Має відзнаки Міністерства аграрної політики України (2009), Національної спілки краєзнавців України (2009, 2014), Київського міського голови (2009), подяки Чернівецького міського голови (2008) та Голосіївської районної у місті Києві державної адміністрації (2009). Почесний громадянин Товтрів (2011).

Галина Георгіївна має прекрасну сім'ю. Її чоловік – Коцур Анатолій Петрович, доктор історичних наук, професор, заслужений працівник освіти України, завідувач кафедри української історії та етнополітики Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Донька Віта, випускниця магістратури історичного факультету Шевченкового універ-

ситету. Навчається на «відмінно», має ряд наукових публікацій в Україні та за її межами, стипендіат Київського міського голови для обдарованої молоді, переможниця конкурсів краси, володіє кількома іноземними мовами.

Галина Георгіївна – прекрасна жінка, колега, щира, відкрита для свівбесідника, справедлива. Завжди випромінює доброту. Її усмішка налаштовує на доброзичливість, взаєморозуміння. Спілкуючись з Галиною Георгіївною, ловиш себе на думці, що саме таким і є справжній педагог-інтелігент. Г.Г. Коцур завжди відзначалась своєю мудрістю, толерантністю, виваженістю, добротою у ставленні до оточуючих. Така вона і сьогодні – педагог, науковець, дружина, мама.

© Віктор Колесник

СЛОВО ПРО НАУКОВЦЯ, ПЕДАГОГА, НАСТАВНИКА, ПРЕКРАСНУ ЛЮДИНУ (ДО 60-РІЧЧЯ З ДНЯ НАРОДЖЕННЯ ДОКТОРА ІСТОРИЧНИХ НАУК, ПРОФЕСОРА ЮРІЯ МИХАЙЛОВИЧА СОРОКИ)

Юрій Михайлович Сорока народився 27 березня 1954 р. у с. Романів Луцького району Волинської області в хліборобській сім'ї. Після закінчення середньої школи трудився на Луцькому автозаводі. Потім була служба в армії, по закінченні якої поступив на підготовче відділення Київського державного університету імені Т.Г. Шевченка. У 1975–1980 рр. юнак навчався на історичному факультеті, який закінчив із дипломом з відзнакою. З 1980 по 1982 рр. працював старшим лаборантом, а в кінці 1982 р. був зарахований до аспірантури. Кандидатську дисертацію захистив навесні 1986 р., працюючи вже на посаді асистента. Далі – напружена педагогічна, наукова, громадська робота.

2010 р. у спеціалізованій вченій раді історичного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка Ю.М. Сорока успішно захистив докторську дисертацію на тему: «Населення західноукраїнських земель в етнополітичному та демографічному вимірах (1939–1950 рр.)». Вперше ним проведено системний аналіз змін суспільно-політичного, адміністративного устрою та їх вплив на склад і структуру населення західноукраїнських земель перед Другою світовою війною. Розкрито реакцію населення на включення регіону до складу УРСР-СРСР, на методи встановлення та функціонування радянського режиму. Досліджено масштаби насилля, масового терору, геноциду, здійснюваного окупаційними режимами щодо населення Західної України у 1941–1944 рр.

Визначено місце та роль західних українців у національному опорі окупаційним режимам, переосмислено їх участь у радянському партизанському русі. З'ясовано особливості відновлення й утвердження радянського тоталітарного режиму в післявоєнні роки, проаналізовано мотиви та механізм репресивно-каральних заходів радянського тоталітаризму щодо населення західних областей УРСР,

показано методи та засоби тоталітарної ідеологізації регіону. Розкрито геополітичні причини депортації українського населення з Польщі та польського з УРСР, простежено співвідношення суб'єктивних чинників переселенських процесів і зміни етнічного складу населення західноукраїнських земель, досліджено динаміку його чисельності. На основі цілісного українознавчого бачення суспільно-політичних, духовно-культурних і етнічних процесів у складі населення західноукраїнських земель під час Другої світової війни та повоєнного лихоліття сформульовано конкретні висновки та низку пропозицій і рекомендацій, спрямованих на подальше дослідження проблеми та на удосконалення етнодемографічної ситуації в регіоні.

Важливим підсумком певного етапу науково-дослідницької праці Ю.М. Сороки стали його 7 монографій, з яких 4 написані в співавторстві, 3 – одноосібно. Науковцям і краєзнавцям відомі його книги: Населення західноукраїнських земель: депортації, переселення, мобілізації, міграції (1939–1950-ті роки) (К., 2007. – 275 с.), Романів. Історичне минуле і сучасне волинського села (К., 2013. – 224 с.), Населення західноукраїнських земель: етнополітичний та демографічний вимір (1939–1950-ті роки) (К., 2013. – 415 с.).

В умовах національного відродження, розбудови Української держави, поширення знань про Україну в світі, постає необхідність вивчення та розкриття особливостей розвитку регіонів у минулому, самотності суті, духу, ментальності населення українських земель, усебічного аналізу взаємодії історичних, політичних, соціально-економічних, територіальних, демографічних та інших процесів, що відбувалися в межах українського соціуму. Одне з ключових місць у цьому соціумі посідає феномен західноукраїнського регіону, який розкрився в період кінця 1930–1950-х рр. За короткий історичний проміжок часу він пройшов через складні суспільно-політичні, соціально-економічні, етнокультурні, демографічні випробування, зазнав впливів різних політико-державницьких систем, насадження моделей володарювання, встановлення й утвердження через крайні форми і засоби радянського тоталітарного режиму, відіграв винятково важливу роль у збереженні національної ідентичності, у нагромадженні сил для боротьби за державну незалежність України. Саме це твердження проходить через усі наукові праці професора Ю.М. Сороки.

Педагогом одноосібно чи в співавторстві підготовлено й опубліковано ряд підручників і

навчальних посібників з грифом Міністерства освіти та науки України для студентів вузів, зокрема: Історія України. Підручник (К., 2009. – 695 с.), Історія України. Курс лекцій для студентів вищих навчальних закладів (К., 2009. – 648 с.), История Украины. Учебник для иностранных студентов высших учебных заведений (К., 2010. – 631 с.), Діячі науки і культури України: Нариси життя та діяльності. Навч. посібник (К.-Чернівці, 2010. – 688 с.) та ін.

На сьогодні Ю.М. Сорока автор понад 100 наукових, науково-популярних, навчально-методичних праць, публікацій у пресі з актуальних проблем вітчизняної історії, українознавства, краєзнавства, української історіографії, джерелознавства тощо. На сторінках фахових видань («Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Історія», «Часопис української історії», «Етнічна історія народів Європи», «Історія України: маловідомі імена, події, факти», «Спеціальні історичні дисципліни: питання теорії та методики», «Гілея», «Воєнна історія», «Краєзнавство» та ін.) побачили світ статті науковця, які викликали великий інтерес у науковому світі України та зарубіжжя.

Ю.М. Сорокою розроблені й ось уже ряд років викладаються фундаментальні нормативні курси для студентів історичного факультету ОКР «бакалавр»: «Історія державних установ в Україні»; студентів-спеціалістів (спеціальність «архівознавство»): «Джерела з історії України» та «Документознавство і діловодство»; для ОКР «спеціаліст» (спеціальність «Історія»): «Історія розвитку державних інституцій України».

Юрій Михайлович – активний учасник міжнародних, всеукраїнських і регіональних науково-практичних конференцій із проблем історії, історіографії та джерелознавства.

Упродовж ряду років Ю.М. Сорока входить до складу редколегії фахових видань України: збірника наукових праць «Етнічна історія народів Європи», журналу «Часопис української історії»; журналу Міжнародного громадського об'єднання «Волинське братство» – «Волинь моя». Ю.М. Сорока – науковий редактор, рецензент цілого ряду монографічних досліджень, навчальних посібників, збірників статей. Він – член Вченої ради історичного факультету. Працював заступником декана істфаку, виконував (двічі) обов'язки завідувача кафедри архівознавства та спеціальних галузей історичної науки. Тривалий час очолює профбюро викладачів рідного факультету. Юрій Михайлович у 2011–2012 навчальному році визнаний кращим викладачем історичного факультету.

Окреме місце у науково-педагогічній діяльності Ю.М. Сороки займає наукове керівництво аспірантами і здобувачами. Зокрема, під його керівництвом підготовлено п'ять кандидатів історичних наук. Завершується написання аспірантами двох кандидатських дисертацій.

Ю.М. Сорока – входить до складу двох спеціалізованих вчених рад по захисту докторських і кандидатських дисертацій. Неодноразово призначався головою ДЕКів і акредитаційних комісій вузів.

Ю.М. Сороку шанують і цінують колеги, прислухаються до авторитетної думки аспіранти, його люблять і поважають студенти. Насамперед, за його житейську мудрість, розум, толерантність, виваженість, доброту.

Вітаючи Юрія Михайловича з ювілеєм, від щирого серця зичимо якнайміцнішого здоров'я, добра, благополуччя, наснаги, великого людського щастя Вам і Вашим рідним, достатку, творчої енергії для реалізації нових ідей і задумів.

© *Анатолій Коцул*

ВЕЗУВІЙ НІКОЛИ НЕ ДРІМАЄ (З НАГОДИ 70-РІЧЧЯ ДОКТОРА ІСТОРИЧНИХ НАУК, ПРОФЕСОРА ГРИГОРІЯ ДМИТРОВИЧА КАЗЬМИРЧУКА)

Сили Природи наділили Григорія Дмитровича Казьмирчука кипучою енергією, яку можна порівняти із діючим вулканом в Італії – Везувієм. Тільки цей Везувій народився зовсім не в далекій Італії, а у селі Кальнику на Вінниччині. Слід відзначити, що день народження ювіляра – 9 травня 1944 р. ознаменувався видатною подією – днем визволення Севастополя, а 9 травня 1945 р. відзначається як день Перемоги. Як жартує сам Григорій Дмитрович – якби він не народився, то не було б Перемоги. Передвісник Перемоги народжений у такий видатний день не міг не стати життєрадісним, працьовитим, енергійним чоловіком, невтомним і професійним науковцем, вмілим та досвідченим педагогом, а також дбайливим, люблячим батьком.

Формуванню Григорія Дмитровича як особистості та історика сприяла стародавня історична атмосфера, а також мальовнича природа рідного села Кальника, що розташовується на берегах річки Кальнички, притоки Собу, яка впадає у Південний Буг. За давніх часів Кальник був багатолюдним містом. Перші поселення на території села виникли у північно-західній частині за часів неоліту. Поблизу Кальника археологи відкрили стародавнє поселення трипільської культури та скіфські кургани.

Уперше в історичних документах Кальник згадується 1448 р. Він належав князям Корецьким та графам Потоцьким, а також Товариству Кальницького цукрового заводу. Не обійшли стороною Кальник події Національно-визвольної війни українського народу середини XVII ст. Саме з цього часу він перетворюється на центр Кальницького полку. Очолювані видатними сподвижниками Б. Хмельницького козаки Кальницького полку брали активну участь у всіх найважливіших військових баталіях. Серед Кальницьких полковників були знамениті Іван Богун та Іван Сірко. Кальник відомий ще й діяльністю там декабристів. У Іллінцях, що поблизу Кальника квартирувався В'ятський піхотний полк, яким командував голова Південного товариства декабристів Павло Пестель, яскравий прихильник республіканської влади і автор програмного документу «Руської правди». Він жив у Кальнику з 1821 по 1825 рр. Там проходив службу один із активних членів Тульчинської управи майор М. Лорер. Туди ж для зустрічей приїздили В. Давидов, О. Баратинський, М. Бестужев-Рюмін, О. Поджіо та інші декабристи.

Кальницька земля дала життя відомим людям, серед яких священики Михайло і Микола Оппокови, пращури по жіночій лінії М. Грушевського, паніматка Олімпіада Чер-